

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Sect. II. De sanguineo Christi sudore in horto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

• & hi sanguinei? In hoc horto Magister humilitatis trīstatur, orat, cum morte luctatur; discipuli dormiunt, produnt; fugiunt. Magister post sanguineum sudorem capitur, ligatur, abducitur. De quibus omnibus is optime diceret, qui suos potius oculos ad flendum, quam ad dicendum linguam, aut ad scribendum pennam erudiret, malletque religiosis lacrymis quam selectis sententiis hoc Christi morientis exordium commemorare. Ne tamen Domino JESU quidquam obsequi negemus, conabimur & calamo illum morientem, aut mori incipientem, quibus licuerit coloribus, depingere. Et utinam, o bone JESU, quod unice opto, hanc tuam morientis effigiem omnium animis possim affigere. Cum curā igitur, & quo possum studio, hoc institutum meum prosequar. Quia igitur, o JESU mi suavissime, in horto cepisti mori, ab horto mortis tuæ initium ducamus.

§. I. De oratione Christi in Horto.

Prototypon oratoris à Christo relicti & observandum.

Math. c. 6. v. 6.

Luc. cap. 22. v. 41. Math. c. 26. v. 39.

Gen. cap. 3. v. 18.

Matth. c. 26. v. 39. Luc. cap. 22. v. 43.

Marci. 14. v. 33. Math. c. 26. v. 37. & 38.

Hoc est, Pater, Pater.

Marci. c. 14. v. 36. Luc. cap. 22. v. 42.

Nihil aggreddendum nisi oratione præviâ.

Agna Christus ad hortum exiit non legendis floribus, sed fundendis precibus. Oravit, & oraturis omnibus ideam atque prototypon seipsum dedit. Nam I. locum elegit orationi opportunum. Hortus erat inter olivola oliveta, ab urbe & ortu strepitu secretus. Hunc adiit, sed & in ipso horto secretiorem sibi locum quaesivit Christus, suam ipse servans legem de claudendo ad incundas preces cubili. Omnis hortus hunc nobis hortum repræsentet. II. Tempus nocturnum, ab omni precum impedimento liberum, orationi suæ constituit. III. Situs corporis in hac oratione singulariter observandus. *Positis genibus, procidit in faciem suam.* Nimirum non perfunditorie precaturus genua flexit, faciem terræ allisit; nec dubitem, quin supinas manus & passa brachia cælo extulerit. Videte cæli Dominum à seipso terræ affixum, priusquam ab aliis affigeretur cruci. Elicium videte, ut sese super spinosam & sterilem terram contrahat, illamque rore sanguineo fecundet, ne deinceps spinas & tribulos germinet, sed bonis fructibus abundet. IV. Oravit tertio eundem sermonem: *Pater mi, si possibile est, transcat à me calix iste, veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* Et factus in agonia prolixius orabat. Non ad unam horulæ partem, sed ad ipsas tres horas, ut dicemus, ardentissimam hanc orationem extendebat. V. Eo tempore oravit Dominus, quo aliis minimè libuisset orare. Cæperat quidem pavore, tadere, contristari & maestus esse. Fatebatur palam: *Tristis est anima mea usque ad mortem; sustinete hinc, & vigilate mecum.* Quis tantis affluens angoribus ad orationem tam ardentem promptus ac paratus est? Ideo quandoque tantò attentius & prolixius orandum, quantò minus orare allubescit. VI. Reverentiâ in Patrem & affectu maximo precat, *Pater mi, abba Pater.* Discamus, obsecro, preces Deo adhibere ignotiores, easque affectibus distinguere meliores. Oratio & ossa cum frigent, ingratus cibus, & fatuus. VII. Oravit obedientiâ, & suæ ad Patris voluntatem conformatione summâ. Hinc in illa tertium repetita: *Non quod ego volo, sed quod tu. Non mea, sed tua voluntas fiat.* Hic suam quisque somnolentiam cum Domini sui vigilantia, suum teporem cum illius fervore, suas animi vagationes cum illius attentione, suam desidiam & languorem cum illius sanguineo sudore conferat. Discamus Domini exemplo rem nullam aggredi, nisi oratione præviâ. Hujus defectu ferè pleraque nostra infelicem sortiuntur exitum. Telam ordimur, sed Deo non consulto; hinc finis minime secundus. Et contingit plurimum, ut qui res humanâ tantum prudentiâ munitas aggredduntur, solam etiam pariantur comitem prudentiam humanam, & quæ sine Deo cæperunt, sine Deo finiant. Teipsum, o homo, tuosque mores & orandi consuetudinem inspice. Christus pro te oraturus in faciem prosternitur: tu in causâ tuâ quid facis? ubi sub-

missio? ubi serâ pœnitudo? ubi animi attentio? ubi promissa emendationis executio? Observa oculorum, aurium, mentis evagationes, & mille, dum oras, ludibria. Vide corporis compositionem, an non sæpe ludem quàm oranti sis similior.

Hic simul maximam Christi liberalitatem in nos expendamus. Variè munificus fuit Dominus JESUS in ipsis tormentis suis. Nam pæne antequam condendum testamentum finiri, jam partiri cœpit. Discipulis suis Corpus suum & Sanguinem dedit: Malcho inter olivas restitutum auriculam: Caiphæ Pontifici, vaticinii donum, velamen oculorum suorum, & carcerem nocturnum suo ingressu consecratum: Annæ, quamvis nec judici nec Pontifici, primum sui conspectum: Pilato magnam partem effusi sanguinis & evulso criniam, vestem albam, arundinem, & chlamydem sui corporis contactu sacram: Herodi redintegratam cum Pilato amicitiam: Judæis omnibus, sui sanguinis pretium & figuli agrum: Veronicæ vultus sui imaginem & ægyptum: militibus se crucifigentibus suas vestes & exortam à Patre veniam; Matri suæ novum filium: dilecto discipulo suam Matrem: latroni paradisum: Josepho & Nicodemmo mortuum exanguem corpus suum, clavos, & spineam coronam: Longino lanceam suo cruore tinctam: Centurioni & pluribus aliis sui notitiam, mortuis reditum ad vitam. Soli & Lunæ nigrum funebre palium: terræ ac rupibus miserationem & sensum: olivarum horto sudorem sanguineum: monti Golgothæ crucem, fatalem suum lectulum: sepulchro denique funebria lintea & sudarium doffavit.

Ita se morientis Christi liberalitas effundit in omnem humanam gentem. Quid nos redonamus tam largiter donanti? Omnia dabimus, si cor demus; nihil dat, qui cor negat.

§. II. De Sanguineo Christi sudore in horto.

Christus jam pæne semimortuus non oravit tantum in horto, sed & sudavit, & quidem sanguine. Hic ego Angelis loquendi aut scribendi vices assignarem, si possem, ut illæ mentes beatissimæ Servatoris pavorem, tandem, sudorem, maestitiam; inexplicabilem cum morte luctam & *ἀγωνα* explicarent. Quid tale ab ultimâ mundi origine auditum vel visum? ætius lætantis animi aperuit & laxavit poros; per apertos non aqua, ut solet, sed sanguis impetu prorupit. En, quàm triste spectaculum: Dei Filius, genitorum cælestium voluptas, expallefcit, submitit genua, procumbit humi, divinum os solo adsternit, cum acerbissimâ morte luctatur; in hac ipsâ tamen luctatione ardentissimam orationem ad tres horas, quod probi Auctores tradunt, produxit. Prolixius orasse dicitur, ait Barradius, quoniam trium horarum spatio oravit. Idem illum in cruce fecisse censent. Nam illis tribus horis, quibus in cruce vivus pependit, hoc unum sibi laboris sumpsit, ut credidimus, Patrem humanæ genti precibus conciliare. Ita vixit tres horas in silentio oliveto, die proximâ tres alias in infami ligno precibus dedit, alias crebrius & ex more noctes integras precando pervigilavit. Disce, obsecro, ignavissime homuncio, Domini tui exemplo, vel unquam saltem horulam vigilare & orare.

Ita non oravit tantum, idque tam prolixè; sed etiam sudavit, & quidem copioso sanguine. Hæc oratio & luctatio ad noctem mediam durasse creditur. Jacebat eo tempore cæli Dominus tanto peccatorum pondere depressus, meroribus & angoribus tantis circumfluens, ut æstuans sanguis non ad cor coiret, sed per omnes artus undequaque prorumperet. Prò admirandam immutationem! In Thaboris jugo hujus ipsius hominis vultus instar solis irradiabat, instar nivis candebat vestes; jam pallor vultum, vestem cruor infudit. O JESU maestissime, pæne dixerim, hoc quidem n-

mis mature facis. Adhuc tibi flagra, spinæ, iter ad crucem, crux ipsa restat toleranda: tu verò jam pæne ipsam ante mortem moreris. Ecquid tandem purpureum hunc sudorem è corpore toto cliquavit?

I. Peccata mea, tua ô, homo, & nostrum omnium. Hoc illud fuit prælum, hoc torcular, quo botrus succi plenus fuit expressus. Sub isto tot culpatum onere ingemisit, mœret, anhelat, dolet, plorat, fatiscit, sudat largiter. Rectissime ajo: Peccata hoc fecere. Quot annis religiosorum hominum complures hoc unum commeditantur, quid sit peccatum? Sed quis ad caput rei pervenit, quis invenit fundum, quis umquam immensissimum peccati barathrum exploravit? quis omnia ejus mala perscrutatus est? Censeam ego, scditatem peccati, & nequitiam extremam à nemine mortalium satis umquam capi posse. Quæ enim hæc malorum omnium infinita est malitia, peccatum unicum æternitate totâ numquam satis puniri posse? Dei Filius omnia orbis peccata & vidit, & ipse unus portavit. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Hinc Deus per eundem Iaiam justissime queritur: *Servire me fecisti in peccatis tuis, præbisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.*

II. Rei jam capitis damnati horrore supplicii futuri, & solâ mortis imagine, quæ in animum ipsorum identidem incurrit, gravius quàm ipsâ morte cruciantur. Christus universam imminens sibi mortis feriem quàm integerrimè prævidit, eamque animo ac mente altissimè concepit. Hinc horror, pavor, mœror in eo tantus, ut omnis sanguis sede suâ motus trepidanter totum corpus pererraret, foras demum eruperit in ipsam quoque terram effusus. Nam etsi prius ad cor more suo conflueret opem allaturus, inde tamen amoris ardore impulsus in summam sese cutem tamquam fugitivus eiecit. Imò cor ipsum in illos rubentes rivulos credi potuit liquefactum.

III. Mœroribus aded ingentibus circumfluere voluit Servator, ut nostri pectoris angustia inde firmarentur, ne mentis imbecillitas, languor, consternatio nos ad terram affligeret, & in perniciem daret, nève in rebus turbidis & luctuosis pœnitens desponderemus animum, sed ut hoc admirando hortensii spectaculo erecti, cogitationem ejuscemodi susciperemus: Etiam Dominus meus *Jesvs* humanam imbecillitatem expertus, tædium, pavorem, mœstiriam extremam sensit; ad ipsam usque mortem aded tristis, ut ab Angelo voluerit corroborari. Nam, quod Lucas dixit, *apparuit illi Angelus de celo, confortans eum.* Duremus igitur, & cum Christo nos esse homines fateamur, viribusque divinis tantò magis fidamus, quantò magis diffidimus nostris. Sed uti Christi precationem triam hoc semper epilogo clausit: *Verumtamen, Pater mi, non mea, sed tua voluntas fiat.* Eodem prorsus modo, isdem omnino verbis & nos orationes nostras concipiamus: Non quod ego volo, mi Deus, sed quod tu. Idem in extremis fiat, cum sudor frigidus prorumpet, cum conscientia & hostis stygius anget; eja tunc patienter & viriliter agamus, divinæ voluntati ex toto subiectissimi. Sic animaris in conspectu hostium se dare, & cum Christo licet dicere: *Surgite, camus, omnem hostilem impetum excepturi.*

Sed & illud hîc altâ mente tractemus. Dolores mortis nemo sentit, & diu inter vivos subsistit; Christus sensit, nec statim in vitâ esse desit. Ita diu ac prolixè mori voluit. Et tamen in productiore hac mortis luctâ hominem nullum habuit, qui verbulo solaretur. Quod ipse per Pfalten questus: *Et sustinui, ait, qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inveni.*

IV. Admiranda Christi liberalitas, summus amor

A fuit, qui non solum omnem sanguinem inter tormenta nostrâ salutem fudit, sed etiam insuper non sine grandi miraculo absentibus tormentis ter amantissimè propinavit. Et. quidem in cœnaculo, ubi tam multum sui sanguinis dono reliquit, quantum toti humanæ genti omnibus futuris post sæculis quotidie bibendum sufficit. Non sine ratione dixerim: Christus seipsum prius crucifixit in mensâ, quàm illum Judæi in Calvariâ. Nam suis ipse manibus semet obtulit, sacrificavit, & edendum tradidit ipsi etiam proditori Judæ, representanti tot millia improborum, qui Corpus Dominicum impurâ conscientia sumpturi erant, & quasi denuò crucifixuri. 2. In olivei orto non sine miraculo fudit sanguinem, ubi sine flagris & virgis flagellatus, sine clavis terræ affixus, ante mortem dici potest mortuus. 3. In infami ligno, ubi post mortem jam obitam omni jam sanguine liberalissimè fuso, nihilominus è pectore mixtum aquâ sanguinem jussit scaturire. Verè copiosa apud Dominum redemptio.

B Sed nondum liber ex hoc oleario orto tot mysteriorum conscio abire, sanguineos Christi sudores attentius contemplari placet. Sed laxemus aliquantum dictionem, & plusculum libertatis calamo demus, ut tantò melius commiserescens animi sensâ explicemus.

§. III. Cur Christus sanguine sudarit.

I Am ejus rei causas brevè complexi sumus. Sed hæc ipsæ paulo explicatius tradendæ, ut eò altiùs tanti mysterii contemplatio omnium animis insigatur. Romani veteres, uti Plutarchus in Fabio docet, cocineam tunicam ad Imperatoris tentorium in hastâ proposuerunt, accendendo insiti, ad concipiendam pugnam & arma paranda; & ut intelligerent diem prælii adesse, pro vitâ & sanguine certandum esse. Prælium Servatori cruentum, atrox, infandum instabat; omnis inferorum phalanx in unius caput conjuratis viribus imminabat. Et en pridie quàm pugna hæc committenda, noster hic Imperator dat belli signum è rupe olivariâ: vestem ipse suam non alio murice vel ostro, quàm sanguine suo rubefactam proponit. Neque verò eam facili labore rubefecit. Gemuit, suspiravit, doluit, sudavit, & sudando sanguinem emisit. At unde tandem insolitus hic sudor? Quin inter homines ob mortis horrorem nocte unâ incanuerint, qui etiam extincti sint, fuisse quosdam accepimus; qui sanguine sudarit, vix ullum. Apud Sicheimenses in Belgicâ, ante annos circiter quadraginta, non homo vivus, sed divinæ Matris Virginis imago sanguinem sudavit, uti memorat ævi nostri clarissimus scriptor Justus Lipsius. Feminam fuisse affirmat non è plebe testis, quæ mariti sui mortem eo lacrymarum imbre profecura est, ut lacrymis deficientibus guttas sanguineas oculi stillarint. At verò, qui sanguinem toto corpore, tantâ copîâ, ali ratione sudarit, nemo mortalium ullis retro sæculis est visus. Jacob Patriarcham cerno cum Angelo luctantem, sed sine sanguine: Joannam Prophetam video precantem & laborantem, sudantem & æstuantem aspicio, sed sine sanguine: Paulum concionantem, & in laboribus plurimis anhelantem observo, multum viri sudorem adverte, sed & hunc sine sanguine. Unum hodie Servatorem nostrum conspicio, qui luctetur quasi cum Angelo, sermocinetur cum Deo, tristetur ad mortem, sudet demum & æstuet, idque cum multo sanguine, è quo victorum nostrorum paralyti pharmacum paretur, etâ reverâ pluris sit remedium istud, quàm morbus.

Naturæ interpres Plinius, sanguinis & lac pluviam in prodigiis numerat, & portendere ait, cavendam esse divinam iram, prout nimirum aruspices interpretentur. Hodierna hæc sanguinis pluvia, quæ toto Christi corpore defluxit, luculentè nobis æterni Patris vindictam in inno-

Sanguinem suum
Christus
ter absentibus tor-
mentis
amantissimè propin-
navit.

* Ioan. Mal-
donatus,
tom. 1. in
Evangelii-
stas, inc. 46.
v. 39. Math.
Aldo, in-
quis, ex his
qui viderunt
aut cognov-
erunt, ante
annos duos
Lutetia Pa-
risiorum, ho-
minem ro-
busum ac
benevalentem,
audita in se
capitali sen-
tentiâ, sudore
sanguineo
fuisse persua-
sum Naturæ
ratis et id fieri
posse &
aliquando
contigisse,
docet Art.
stor. lib. 7.
de hist. Ani-
mal. c. 16. &
lib. 3. de
Part. Ani-
mal. cap. 5.

Ex corpore
Christi sa-
nguem
Christus
ter absentibus tor-
mentis
amantissimè propin-
navit.

Luc. 24.

Rei capi-
tis damna-

III. Mœroribus aded ingentibus circumfluere voluit Servator, ut nostri pectoris angustia inde firmarentur, ne mentis imbecillitas, languor, consternatio nos ad terram affligeret, & in perniciem daret, nève in rebus turbidis & luctuosis pœnitens desponderemus animum, sed ut hoc admirando hortensii spectaculo erecti, cogitationem ejuscemodi susciperemus: Etiam Dominus meus *Jesvs* humanam imbecillitatem expertus, tædium, pavorem, mœstiriam extremam sensit; ad ipsam usque mortem aded tristis, ut ab Angelo voluerit corroborari. Nam, quod Lucas dixit, *apparuit illi Angelus de celo, confortans eum.* Duremus igitur, & cum Christo nos esse homines fateamur, viribusque divinis tantò magis fidamus, quantò magis diffidimus nostris. Sed uti Christi precationem triam hoc semper epilogo clausit: *Verumtamen, Pater mi, non mea, sed tua voluntas fiat.* Eodem prorsus modo, isdem omnino verbis & nos orationes nostras concipiamus: Non quod ego volo, mi Deus, sed quod tu. Idem in extremis fiat, cum sudor frigidus prorumpet, cum conscientia & hostis stygius anget; eja tunc patienter & viriliter agamus, divinæ voluntati ex toto subiectissimi. Sic animaris in conspectu hostium se dare, & cum Christo licet dicere: *Surgite, camus, omnem hostilem impetum excepturi.*

Luc. 24.

III. Mœroribus aded ingentibus circumfluere voluit Servator, ut nostri pectoris angustia inde firmarentur, ne mentis imbecillitas, languor, consternatio nos ad terram affligeret, & in perniciem daret, nève in rebus turbidis & luctuosis pœnitens desponderemus animum, sed ut hoc admirando hortensii spectaculo erecti, cogitationem ejuscemodi susciperemus: Etiam Dominus meus *Jesvs* humanam imbecillitatem expertus, tædium, pavorem, mœstiriam extremam sensit; ad ipsam usque mortem aded tristis, ut ab Angelo voluerit corroborari. Nam, quod Lucas dixit, *apparuit illi Angelus de celo, confortans eum.* Duremus igitur, & cum Christo nos esse homines fateamur, viribusque divinis tantò magis fidamus, quantò magis diffidimus nostris. Sed uti Christi precationem triam hoc semper epilogo clausit: *Verumtamen, Pater mi, non mea, sed tua voluntas fiat.* Eodem prorsus modo, isdem omnino verbis & nos orationes nostras concipiamus: Non quod ego volo, mi Deus, sed quod tu. Idem in extremis fiat, cum sudor frigidus prorumpet, cum conscientia & hostis stygius anget; eja tunc patienter & viriliter agamus, divinæ voluntati ex toto subiectissimi. Sic animaris in conspectu hostium se dare, & cum Christo licet dicere: *Surgite, camus, omnem hostilem impetum excepturi.*

Mari c. 14.

IV. Admiranda Christi liberalitas, summus amor